

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Gábor István

Hely:

Változó életformák kutatói

Beszélgetés dr. Manga Jánossal, a Néprajzi Múzeum új főigazgatójával

Magyar Nemzet
(Hely)

1960. ján. 10.

szás

708

Néprajzi Múzeum

"1960"

Kicsit az istenhátamögött van a Néprajzi Múzeum, a Nagyvárad tértől még egy megálló kell utazni a Népliget sarkáig. De aki eltalált eddig és szereti a népművészetet, csodálatosan gazdag, Európa-szerte számon tartott anyag között böngészhet. A Néprajzi Múzeum munkatársai ötszáz-ezer lappal, azaz félmillió anyaggyűjtési adattal rendelkeznek. És ezt az ötszáz ezer adatot tizenöt év alatt csaknem a semmiből teremtették elő, mert 1944-ben mindössze 24 ezer ilyen lapja volt a múzeumnak. 143 ezer értékes fénykép és körülbelül 130 ezer népművészeti tárgy gazdagítja még a múzeumot, páratlanul értékes a nemzetközi anyag is: 76 ezer népművészeti, néprajzi tárgy található a világ minden tájáról.

Ezeket a ritka külföldi kincseket beszerzés és csere mellett külföldi utak, expedíciók biztosítják. Az utóbbi időben egyre több néprajzi tudós jutott el a világnak még a földrajzkönyvből is alig-alig ismert tájaira. Ifj. Kodolányi János például a lapp földön járt, ahol Reguly óta magyar kutató nem fordult meg. Diószegi Vilmos Szibériában a régi sámánizmust tanulmányozta, Boglár Lajos Dél-Amerika egzotikus vidékein, Brazíliában, Mato Grosso indiánjai között tartózkodott hosszabb ideig.

— Valamennyien a magyar állam segítségével kutattak — jegyzi meg dr. Manga János, a Néprajzi Múzeum új főigazgatója, az ismert nevű néprajzkutató. — És néha több évig is. Ilyen lehetőségek azelőtt nem

voltak, a magyar kutatók régen saját költségükön, saját lelkesedésüktől fűtve vagy pedig úri passzióból, egy-egy grófi birtok jövedelmére támaszkodva utazgattak.

A Néprajzi Múzeumnak sok értékes kapcsolata van a külfölddel, folyóirat, cikksere és nemzetközi kongresszusokon való részvétel formájában. A baráti, szomszédos népi demokráciákkal még szorosabb e kapcsolat, s két országgal, Romániával és Csehszlovákiával éppen a közös problémák, kutatási felületek érintkezése miatt erősödik mind jobban a testvéri együttműködés.

Magyar—szlovák, magyar—román kutatások

A magyar—csehszlovák kapcsolatok további fejlesztésére közös bizottság is alakult, melynek tagjai a szlovák Akadémia Néprajzi Intézetének és a Magyar Néprajzi Múzeumnak a munkatársai. Magyarországon Tótkomlós, Szlovákiában pedig a Rozsnyó melletti Rudna község a közös kutatások fő területe. Tótkomlós alapítói a XVIII. század negyvenes éveiben települtek át. Komplex módszerekkel kutatják a néprajztudóskor, hogy milyen volt a falu társadalmi képe, gazdálkodása, települése, viselete, zenéje régen, s hogyan alakult át az új viszonyok között? Meg akarják állapítani, milyen a kulturális örökség, amit magukkal hoztak a tótkomlósiaiak és mindez hogyan alakult át az Alföldön, eme sajátos, a hegyvidékitől elütő környezetben. A szlovákiai Rudna más természetű település, régi jobbágy község. Itt azt kutatják, hogyan változtak meg a bányaművelés létrejöttével a régi életformák, hogyan adtak fel bizonyos hagyományokat, s hogyan alakultak ki az új igények?

A magyar—román kutatások a bukaresti Folklor Intézettel való előzetes megállapodás alapján folynak. A tervek szerint kicserélik egymás mesekatalógusait, tanulmányokat helyeznek el a két ország tudományos folyóirataiban. A bukaresti intézettel együtt egy besztecerenaszói román—magyar vegyes anyanyelvű községet vizsgálnak meg és hasonló közös kutatást javasolnak nálunk is.

A vaseke a padlásra kerül

— Ami a magyar kutatásokat illeti — folytatja dr. Manga János — nyugodtan állíthatjuk, kevés tudományágban van annyi feladat, mint nálunk. A termelőszövetkezeti átalakulás új életformát alakít ki. Jönnek az új, a közösségi szokások, a gépek, a társasgazdálkodás eszközei és keretei, és nekünk, néprajztudósknak rohannunk kell, hogy lépést tarthassunk a hirtelen fejlődéssel. A vaseke, a kézi szerszám a padlásra kerül, onnan a lim-lomok közé, és nekünk egy fél évtizednyi idő alatt meg kell előznünk ezek eltűnését.

— Ami a további terveinket illeti: készül a magyarság nagy néprajza. A huszas évek

óta nem készült ilyen átfogó munka. A másik nagy feladat, melyben a múzeum munkatársai szintén részt vesznek, a néprajzi atlasz elkészítése. Ennek anyaggyűjtése már folyik.

A múzeum öt éves kiadási tervében is sok érdekes munka szerepel: *Bodrogi Tibor* az evolúció kezdetét az etnográfiaiban dolgozza fel, ifj. *Kodolányi János* pedig az obi-ugor népek XIX. századi műveltségével foglalkozik majd egy kötetben, *Fél Edit* és *Hofer Tamás Ártány* község monográfiáját írja meg. Elkészül egy írtás-falu monográfiája is, ezen kívül kiadják a Cobor-vidéki magyarság kultúrájáról szóló tanulmánykötetet és *Dr. Manga János* szokásvizsgálatainak eredményeit.

Tizenöt év

A múzeum áprilisban, felszabadulásunk 15. évfordulójának tiszteletére nagyszabású kiállítást rendez s ezen népművészetünk fejlődését mutatja be a felszabadulás óta. Arról szól majd ez a jelentős kiállítás, hogyan indult el új népművészetünk, hogyan alakultak ki új ágai, *miként tükrözik a társadalmi változásokat*, különböző újfajta kulturális, gazdasági igényeket kielégítve és azt is bizonyítani fogja ez a kiállítás, hogy a népművészet nem haladik, hanem elevenen él s fejlődik. Készül még kiállítás a finnugor népek anyagi kultúrájáról, s egy érdekes összeállítás ezzel a címmel: *Jeles napok és alkalmak viselete*. Egy következő kiállítás a régi életformák eszközeit, egy másik pedig a múzeum ritka értékű, egzotikus ékszergyűjteményét teszi közkinccsé. Mellettük régi magyar és európai ékszereket is bemutatnak. Remélik, hogy a kiállításból ösztönzést merítenek az iparművészek is. Készül két *vándorkiállítás*: »Sámánok nyomában« címmel, valamint a primitív népek művészetéről. Mindkettőt vidéki múzeumokban mutatják be.

— A tudományos kutatás anyagi feltételei nagymértékben biztosítva vannak — mondja végül dr. Manga János. — Csak helyünk nincs ahhoz, hogy a néprajzzal a népművelés szempontjából is megfelelő színvonalon foglalkozhassunk. Megoldást szeretnénk találni arra, hogy jobb, alkalmasabb környezetben ismertethessük meg a mai és holnapi emberekkel a jelent és a múltat,

Valóban, ez a minden szemponttól távolesó épület nem alkalmas múzeum céljaira, nem is annak, hanem iskolának épült, jelenleg is gimnázium foglalja el második emeletét. Egyre bővülő iskolahálózatunknak szüksége lenne erre az épületre és a múzeumnak — ez a néprajzosok legigazabb vágya — fel kellene kerülnie a Várba. Ezzel látogatottsága is növekednék, átalakuló életformánk számtalan értékes emlékét, múzeumi anyagát pedig úgy tudnók elhelyezni, hogy az ércnél maradandóbban emlékeztessen a pusztuló régre, s a születő, szép újra.

Gábor István